

nemzetiségek szellemi javainak egymás közt történő kicserélődésére (szerb—román, román—ruszin, szlovák—ruszin stb. és fordítva) kevesebb példát ismerünk.

Az egymás közti közlekedés, ha egyáltalán beszélhetünk róla, formális volt, a műfordítás nem jelentette egyszersmind a szellemi javak területén elért eredmények egymás közötti kicserélődését, sem pedig egymás megtermékenyítését. A nemzetiségek kulturális fejlődése mindenkor az alárendeltség jegyében történt.

A felszabadulás megteremtette azokat a történelmi, társadalmi és gazdasági körülményeket, melyek lehetővé tették Vajdaság népeinek és nemzetiségeinek mind intenzívebb egymáshoz való közeledését, kultúráik egyenrangú fejlődését. A lényeges minőségi változások lehetőségét azonban, Kovaček szerint, nem aknáztuk ki kellőképpen. A nemzetiségi írók és alkotásaik száma impozáns, minőségileg sokszor „lenyűgöző”, de azok gyakran nem jutottak el az összjugoszláv irodalmi közvéleményig.

A kölcsönös megismerés, a kölcsönös hatások lehetőségének teljes kiaknázását azonban elsősorban a nyelvismeret akadályozza. Így döntő szerepe van a műfordításnak, amely ennek az akadálnak a leküzdését részben előmozdíthatja. Ezért kell

különös gondot fordítani ennek a problémának, mert csakis ily módon válhat a nemzetiségek irodalma és kultúrája a jugoszláv irodalom és kultúra szerves részévé, így biztosítható a nemzetiségek irodalmának és kultúrájának egyenrangú értékelése.

A kulturális javak cseréje egyben feltétele a kölcsönös megismerésnek, közeledésnek, egymásra való hatásnak.

A Matica srpska kiállítása, s ennek katalógusa az e téren eddig elért eredményeket regisztrálja, de ugyanakkor rámutat a mulasztásokra is. A katalógus 142 bibliográfiai egységet tartalmaz, melyet névmutató és a fordítások mutatója egészít ki. Ez utóbbi számszerű kimutatása egyben utal a mulasztásokra is. A legtöbb a magyarról szerbhorvátra való fordítás (44), a szerbhorvátról magyarra (19), melyet a románról szerbhorvátra (6) stb. követ. Még mindig elenyészőek a nemzetiségek közötti műfordítások, ti.: magyar—román, ruszin—szlovák, román—ruszin, stb., melyeknek száma az eltelt 30 év alatt 1 és 2 között van. Úgy véljük, elsősorban ezeket a mulasztásokat kell a közeljövőben pótolni, mert csakis ily módon válhatnak gyümölcsözőkké a szocialista társadalmunk által biztosított egyenrangú fejlődési feltételek.

KÁICH KATALIN

„MÉGIS DALOL A POÉTA”

FRANCE PREŠEREN versei.
Európa, Budapest, 1975.

Az igazi költő hangja ugyanis áttör a századok ködfalán, s utat keres szívünk felé. France Prešeren verseinek is száz évnél többet kellett várniuk, míg eljutottak a magyar olvasó asztalára.

A szlovén nyelv ismeretének hiányában forgatom a tetszetős kis gyűjteményt, melyhez Josip Vidmar írt előszót, és amelyet Gállos Orsolya látott el jegyzetekkel. A három részre osztott versanyag legnagyobb ré-

szét (42 verset) Tandori Dezső fordította, Lator Lászlóra mindössze 4 vers jut, a *Szonettkoszorú*, pedig két fordításban is szerepel Csuka Zoltán és Lator László jóvoltából.

S ahogy a kötet utolsó lapja átfordul, sietek vissza a költői trouble-okhoz, a bravúros és mégis mértéktartó következetességgel átmentett rímképletekig, melyekben a szavak lehetőségeinek húrja pattanási feszül:

Derús égbolton nyájas hold világít,
és szikráztatja sugárözönében
a jégsíkot s a hókristályt, ha télen,
s nyáron a harmat gyémánt-porcikáit.

A mondat szálvezetése pedig olyan, hogy követi a formát és gondolatot az eredeti szóhasználat valószínű elvetése árán:

És ha kedvesed éneke büszkén
zenji, hogy ő a szerencse fia,
szísszen a szíved a hajdani tuskén.

Szép magyar versek gyűjteménye a Lyra Mundi sorozatban és az Európa Könyvkiadó gondozásában megjelent válogatás. Nyelvileg biztos modernebb, mint a XIX. század harmincas éveiben először nyomtatott eredeti. A versek témaköre mégis visszahúz. Korszerű kommunikációs eszközzel azonban biztosabban közelíthetjük meg a kor kérdésköreit.

A szlovén nép sorsa, a pénzhajhászás, a boldogtalan szerelem mélyen

érinti Prešeren, hiszen első az elsők között: a szlovén irodalom megteremtője. Kritika verseiről életében mégsem jelent meg. Igazságtétel is tehát ez a kötet azzal szemben, aki életében hiába várta a megértést, elismerést; zászolóhajtás a költő előtt, aki nekik végül mégis megadatott az elégtétel: idegen nép fiai is kegyelettel forgatják írásait, s azok mindenképpen beépülnek a fordítók nyelvének verstörténetébe, sőt váratlan hasonlatosságokról lebbentik fel a fátylat. A víziemberről szóló Prešeren-versen, amely valószínűleg egy szlovén mondán alapul, mintha egy magyar népballada, a *Halálra táncoltatott lány*, körvonalai derengnének át.

Új szó is akad, a költő neologizmusa talán:
Noszít a vágy, lakóhelyed bejárnom;

A *Ghazelek* című versfűzer egyes darabjaiban a versközépek egymással való rimeltetése ritkán látott formát hoz elénk.

Mérhetetlen egy-egy kötet versfordításának hatósugara: ismeretlen, vagy megtévesztésig hasonlatos tájakat pásztáz be; fényénél világosabb, érthetőbb lesz az univerzum, öl, vagy gyógyít, de változtat a költői világképen, amelyet eladdig vallottunk magunkénak.

VIRÁG ÁGNES

TRAGIKUS ÉLMÉNYEK

KOVILJKA TIŠMA-JANKOVIĆ: *Djeca s pustoline*.

Osvit, Subotica, 1975.

Behavazott völgyek, szélfúttá dombok, viharoktól, szárazságtól sújtott vidék gyermekeinek nehéz sorsa elevenedik meg előttünk Koviljka Tišma-Janković *Djeca s pustoline* című novellasorozatának olvasásakor. A tizen-

egy novella mindegyike a gyermekből fiatal nővé érlelődő Vukana egy-egy átélt vagy átértett tragikus élményét írja le, mondhatnánk: a tragikum prizmáján keresztül mutatja be Vukana fejlődését, akinek alakjában —